

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра практики англійської мови

ІСТОРІЯ ЛІНГВІСТИКИ

СИЛАБУС **вибіркового освітнього компонента**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта. Мова і література (англійська).
Освітньо-професійна програма	Середня освіта. Англійська мова

Луцьк 2022

Силабус вибіркового освітнього компонента «ІСТОРІЯ ЛІНГВІСТИКИ» підготовки бакалавра (на базі диплома молодшого спеціаліста), галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта. Мова і література (англійська), за освітньо-професійною програмою Середня освіта. Англійська мова.

Розробник:

Малімон Леся Костянтинівна, доцент кафедри практики англійської мови, кандидат філологічних наук, доцент;

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Гордієнко Ю. А.

Силабус нормативного освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри практики англійської мови (протокол № 1 від 31 серпня 2021 р.).

Зміни до силабусу внесено на підставі рішення засідання науково-методичної комісії факультету іноземної філології (протокол № 7 від 03.02.2022 р.)

Зміни до силабусу внесено на підставі внесення змін до ряду Положень ВНУ імені Лесі Українки

Силабус нормативного освітнього компонента перезатверджено на засіданні кафедри практики англійської мови (протокол № 1 від 29 серпня 2022 р.).

Завідувач

кафедри:

Коляда Е. К.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчального компонента
Денна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта. Мова і література (англійська) Середня освіта. Англійська мова. Бакалавр (на базі диплома м/с))	Вибірковий
Кількість годин/кредитів <u>150 / 5</u>		Рік навчання <u>1</u>
		Семестр <u>1-ий</u>
		Лекції <u>24</u> год.
		Практичні (семінарські) <u>30</u> год. Лабораторні <u>-</u> год. Індивідуальні <u>-</u> год.
		Самостійна робота <u>86</u> год. Консультації <u>10</u> год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчального компонента
Заочна форма навчання	01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта. Мова і література (англійська) Середня освіта. Англійська мова. Бакалавр (на базі диплома м/с))	Вибірковий
Кількість годин/кредитів <u>150 / 5</u>		Рік навчання <u>1</u>
		Семестр <u>1-ий</u>
		Лекції <u>8</u> год.
		Практичні (семінарські) <u>6</u> год. Лабораторні <u>-</u> год. Індивідуальні <u>-</u> год.
		Самостійна робота <u>118</u> год. Консультації <u>18</u> год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові	Малімон Леся Костянтинівна
Науковий ступінь	кандидат філологічних наук
Вчене звання	доцент кафедри практики англійської мови
Посада	доцент
Контактна інформація	+380679763829
	malimon@vnu.edu.ua

Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi
	Очні консультації: в день проведення лекцій / семінарських занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на електронні скриньки, зазначені в силабусі.

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є функціонування та розвиток наукових шкіл світової лінгвістики, характеристика їх основних принципів, методик дослідження й аналіз найважливіших здобутків визначних мовознавців минулого та сучасності. Історія мовознавства демонструє різні шляхи та методи дослідження мови, встановлює зв'язок між численними способами опису мови, пояснює причини неоднакових інтерпретацій явищ в різних наукових школах і напрямках на всіх етапах розвитку мовознавства.

В курсі враховані комунікативні, культурні та психологічні чинники, що сприяють створенню та функціонуванню різних лінгвістичних теорій. Особлива увага приділяється фактору взаємозв'язку та наслідування мовознавчих ідей. Мовознавство – метатеоретична дисципліна, оскільки загальномовознавчі моделі та поняття експліцитно чи імпліцитно постійно функціонують у різних галузях при поясненні як лінгвальних, так і позалінгвальних явищ таких, як різні теоретичні течії (формалізм, структуралізм, молодограматизм, неолінгвістика тощо), які можна інтерпретувати з точки зору актуалізації тої чи іншої загальнонаукової і галузевої парадигми.

2. Пререквізити/Постреквізити

Дисципліна є складовою частиною циклу навчальних курсів із загальної теорії мови, тісно взаємодіє з філософією, історією, логікою, соціологією, соціолінгвістикою, етнолінгвістикою, літературознавством, психологією. Сучасне мовознавство – це комплекс численних дисциплін, загальне мовознавство базується на знаннях як з лінгвістичних, так і нелінгвістичних курсів і є дисципліною, що підвищує лінгвістично-професійний та інтелектуальний рівень майбутнього фахівця. Лінгвістична історіографія допомагає зрозуміти стан науки про мову на даному етапі й тенденції сучасного розвитку мовознавства.

Мета і завдання навчальної дисципліни.

Ознайомити здобувачів вищої освіти з мовознавчими процесами, основними етапами становлення й розвитку мовознавства, з проблематикою основних його напрямів, надати знання про природу, властивості мови, впливи та взаємовпливи різних мов, засвоїти мовознавчі терміни; розширити й поглибити знання з теорії мовознавства, засвоїти методологічний апарат лінгвістичного аналізу.

Методи викладання: пояснювально-ілюстративний метод, метод проблемного викладу навчального матеріалу, метод кейс-технологій, частково-пошуковий, дослідницький, інтерактивний, презентації, практики в спілкуванні, методи дистанційного навчання.

3. Результати навчання (компетентності).

До кінця навчання здобувачі вищої освіти будуть компетентними у таких питаннях:

знати: основні етапи становлення і розвитку мовознавства, проблематику основних його напрямів; практично використовувати теоретичні знання, а саме: характеризувати мовознавство Давньої Індії, Давнього Китаю, античне та арабське мовознавство; визначати основні проблеми та представників мовознавства Середньовіччя та епохи Відродження; репрезентувати передвісників та основоположників порівняльно-історичного мовознавства, їх лінгвістичні погляди та метод дослідження; характеризувати основні напрями у мовознавстві другої половини ХІХ століття (натуралістичний, психологічний, молодограматизм); прояснити сутність та проблематику основних шкіл, структуралізму і генеративізму, неогумбольдтіанства у різних проявах; охарактеризувати розвиток українського мовознавства; визначати особливості різноманітних напрямів сучасного мовознавства.

Опанувавши поданий матеріал, здобувачі вищої освіти повинні

вміти: чітко характеризувати головні періоди історичного розвитку лінгвістики; розрізняти специфіку та проблеми різних напрямів мовознавства, їх представників та коло їхніх наукових інтересів; логічно та аргументовано викладати проблематику сучасних напрямів розвитку лінгвістики, давати визначення основних понять, характеризувати дослідження провідних учених певного напрямку; синтезувати знання, отримані з попередніх теоретичних і практичних курсів, для характеристики та аналізу мовних явищ.

4. Структура навчальної дисципліни.

Денна форма навчання

1	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Сам. роб.	Конс.	Форма контр./ бали
Змістовий модуль 1. Наука про мову від зародження до ХІХ ст.							
Тема 1. Зародження науки про мову	2	1	1				
Тема 2. Розвиток світового мовознавства в ХІV-ХVІІІ ст.	6	1	1		4		
Тема 3. Формування та розвиток порівняльно-історичного мовознавства в ХІХ ст.	8	1	2		4	1	

Тема 4.Філософія мови в ХІХ ст.	8	1	2		4	1	
Тема 5.Молодограматичний етап в мовознавстві: Лейпцизька лінгвістична школа	7	1	2		4		
Тема 6. Молодограматичний етап в мовознавстві:	7	1	2		4		
Разом за модулем 1	38	6	10		20	2	ДС/5+ ІРС/4 +Т/5
Модульна контрольна робота							20
Змістовий модуль 2. Напрями мовознавства ХХ-ХХІ ст.							
Тема 7. Пошуки нових шляхів у лінгвістичних дослідженнях ХХ ст.	10	2	2		6		
Тема 8. Становлення лінгвістичного структуралізму	14	1	2		10	1	
Тема 9. Копенгагенська лінгвістична школа	9	1	2		5	1	
Тема 10. Празька лінгвістична школа	10	2	2		5	1	
Тема 11. Американський структуралізм	15	2	2		10	1	
Тема 12. Лондонська та Французька лінгвістичні школи	9	2	2		5		
Тема 13. Розвиток мовознавства в радянський період	9	2	2		5		
Разом за модулем 2	76	12	14		46	4	ДС/5+ ІРС/4 +Т/5
Контрольна робота з модуля							20
Змістовий модуль 3. Розвиток мовознавства на сучасному етапі							
Тема 14. Сучасні лінгвістичні течії	36	6	6		20	4	
Разом за модулем 3	36	6	6		20	4	ДС/5+ ІРС/2 +Т/5
Контрольна робота з модуля							20
Всього годин:	150	24	30		86	10	

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Сам. роб.	Конс.	Форма контр./ бали
Змістовий модуль 1. Наука про мову від зародження до XIX ст.							
Тема 1. Зародження науки про мову. Розвиток світового мовознавства в XIV-XVIII ст.	11	0,5	0,5		10		
Тема 2. Формування та розвиток порівняльно-історичного мовознавства в XIX ст.	13	0,5	0,5		10	2	
Тема 3. Філософія мови в XIX ст.	13	0,5	0,5		10	2	
Тема 4. Молодограматичний етап в мовознавстві	11	0,5	0,5		10		
Разом за модулем 1	48	2	2		40	4	ДС/5+ ІРС/2 +Т/5
Контрольна робота з модуля							20
Змістовий модуль 2. Напрями мовознавства XX-XXI ст.							
Тема 5. Пошуки нових шляхів у лінгвістичних дослідженнях XX ст.	5,75	0,5	0,25		5		
Тема 6. Становлення лінгвістичного структуралізму. Копенгагенська лінгвістична школа	12,75	0,5	0,25		10	2	
Тема 7. Празька лінгвістична школа	13,5	1	0,5		10	2	
Тема 8. Американський структуралізм	13,5	1	0,5		10	2	
Тема 9. Лондонська та Французька лінгвістичні школи	5,75	0,5	0,25		5		
Тема 10. Розвиток мовознавства в радянський період	12,75	0,5	0,25		10	2	
Разом за модулем 2	64	4	2		50	8	ДС/5+ ІРС/6 +Т/5
Контрольна робота з модуля							20
Змістовий модуль 3. Розвиток мовознавства на сучасному етапі							
Тема 11. Сучасні лінгвістичні течії	38	2	2		28	6	
Разом за модулем 3	38	2	2		28	6	ДС/5+

							IPC/2 +T/5
Модульна контрольна робота							20
Всього годин:	150	8	6		118	18	

5. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота охоплює 86/118 годин і спрямована на подальше формування лінгвістичної компетенції, розвиток та розширення світогляду здобувачів вищої освіти у мовознавчому аспекті, збагачення словникового запасу здобувачів вищої освіти, розвиток навичок правильного структурного оформлення усного та писемного лінгвістичного дискурсу.

Теми, що винесені на самостійну роботу, розглядаються на лекціях частково. Враховуючи специфіку теоретичного курсу, завдання з самостійної роботи для здобувачів вищої освіти факультету іноземної філології пов'язані з роботою над оригінальними текстами праць видатних лінгвістів.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Август Шлейхер «Компендій порівняльної граматики індоєвропейських мов»	18/24
2	О.О. Потебня «Думка й мова»	18/24
3	Вільгельм Гумбольдт «Про різницю будови людських мов и його вплив на духовний розвиток людського роду»	18/24
4	Луї Єльмслєв «Мова й мовлення»	14/22
5	Леонард Блумфільд «Низка постулатів для науки про мову»	18/24
	Разом	86/118

IV. Політика оцінювання

Учасник освітнього процесу має дотримуватися навчальної етики, толерантно ставитися до всіх учасників процесу навчання, дотримуватися часових меж та лімітів навчального процесу.

При вивченні курсу здобувач вищої освіти виконує такі види робіт: вивчення лекційного матеріалу, опрацювання матеріалу на семінарах, виконання індивідуальних завдань, написання тематичних контрольних тестів. Навчальний курс складається з трьох кредитів, які закінчуються **заліком**. Сумарна кількість балів, яку студент отримує при засвоєнні змістових модулів за 100-бальною шкалою, визначає його підсумкову оцінку, яка відповідає: зараховано, незараховано з необхідністю повторного складання.

Поточне оцінювання, яке має на меті перевірку рівня знань студента, здійснюється викладачем протягом семестру на лекційних і семінарських заняттях у межах змістового модуля. Поточне оцінювання включає в себе поточну роботу під час лекційних і семінарських занять (у кожному змістовому модулі – максимум по 5 балів за дискусію) та 10 балів за індивідуальну роботу в межах курсу, індивідуальна робота включає

підготовку конспектів та представлення наукових праць видатних науковців в галузі мовознавства (всього 5 праць – по 2 бали за кожну), оцінку за тести (максимум по 5 балів у кожному модулі), оцінку за контрольну роботу з модуля (максимум – 20 балів).

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль, який здійснюється провідним викладачем, має на меті перевірку рівня знань здобувача вищої освіти під час виконання підсумкового тесту та усної відповіді у випадку незадовільної підсумкової семестрової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг. Семестровий залік виставляється, якщо здобувач вищої освіти протягом семестру набрав 60 балів і вище та погоджується з результатом, який він отримав за виконання робіт, передбачених силабусом.

Рівень знань за поточний і модульний контроль оцінюється в балах, фіксується у журналі після вивчення кожного змістового модуля. Підсумкова оцінка за національною шкалою заноситься в залікову відомість.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

Критерії оцінювання знань на семінарських заняттях

Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студента
5	Здобувач вищої освіти має системні, глибокі знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності, вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними положеннями, підсумувати сказане висновками. Здобувач вищої освіти вільно володіє спеціальною термінологією, грамотно ілюструє відповідь прикладами, вміє комплексно застосовувати знання з інших дисциплін.
4	Знання є достатньо ґрунтовними, він правильно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, встановлювати зв'язки між явищами, фактами, робити висновки. Відповідь повна,

	логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
3	Здобувач вищої освіти демонструє посередні знання основних положень навчального матеріалу. Відповідь у цілому задовільна. Студент здатний аналізувати, порівнювати, робити висновки, наводити окремі приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях.
2	Здобувач вищої освіти демонструє низький рівень знань, здатний частково відтворити теоретичний матеріал відповідно до тексту підручника або лекції викладача, повторити за зразком певну операцію.
1	Здобувач вищої освіти може розрізняти об'єкт вивчення, фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, з допомогою викладача виконує елементарні завдання.

**Критерії оцінювання письмових завдань
(робота з науковими працями видатних лінгвістів)**

Бали

Критерії оцінювання

- 0** Студент не підготував конспект.
- 1** Виконані студентом завдання відповідають вимогам від 50 до 75 %.
- 2** Завдання виконані студентом бездоганно.

Критерії оцінювання знань на заліку

Залік складається з двох частин: 1) написання підсумкового тесту (максимум – 30 балів) та 2) усна відповідь (максимум – 30 балів).

В оцінці знань враховується:

- 1) достатність обсягу відповіді (повна, недостатньо повна, неповна);
- 2) обізнаність з основними поняттями, принципами, законами, правилами навчальної дисципліни;
- 3) логічність викладу матеріалу;
- 4) обґрунтованість власних міркувань;
- 5) уміння інтегрувати та диференціювати знання теоретичного матеріалу та застосовувати їх при виконанні практичних завдань.

Відповідь вважається *повною (30 балів)*, якщо здобувач вищої освіти повністю оволодів матеріалом, обізнаний з усіма поняттями і термінами навчального курсу і адекватно оперує ними під час відповідей на поставлені питання, а також посилається на наукові дослідження з навчальної дисципліни, ознайомлений зі спеціальною літературою; демонструє здатність аналізувати факти, аргументувати власні судження теоретичними і фактичними положеннями, підсумувати сказане висновками.

Відповідь вважається *недостатньо повною (20 балів)* за умов непоганого володіння знаннями з навчального предмету. Відповідь студента має бути правильною і обґрунтованою. Здобувач вищої освіти повинен

продемонструвати знання теоретичного матеріалу, навички самостійної навчально-пізнавальної діяльності, здатність викладати матеріал в певній логічній послідовності. Допускаються незначні помилки, які не впливають на загальне розуміння викладеного матеріалу.

Відповідь вважається *неповною (10 балів)*, якщо продемонстровані знання з предмету носять фрагментарний і поверхневий характер. Теоретичні і фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Здобувач вищої освіти обізнаний з літературними джерелами з навчальної дисципліни, але не може дати достатньо критичної їх оцінки; допускає суттєві помилки, які порушують логіку викладення матеріалу.

Екзамен вважається *нескладеним* за умов неправильної або неповної відповіді, яка свідчить про нерозуміння поставленого завдання. Здобувач вищої освіти не володіє понятійно-категоріальним апаратом, необізнаний з літературою з навчальної дисципліни і допускає грубі помилки у викладенні матеріалу.

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Бацевич Ф. С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень : підручник. К. : Академія, 2008. 240 с.
2. Бевзенко С. П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови : навч. Посібник. К. : Вища шк., 1991. 232 с.
3. Бевзенко С. П. Вступ до мовознавства : короткий нарис : навч. Посібник. К. : Вища шк., 2006. 144 с.
4. Дорошенко С. І. Загальне мовознавство : навч. Посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 288 с.
5. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства : підручник. К. : Академія, 2009. 336 с.
6. Ковалик І. І. Загальне мовознавство: Історія лінгвістичної думки : навч. Посібник. К. : Вища школа, 1985. 216 с.
7. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник. К. : Видавничий центр “Академія”, 2010. 464 с.
8. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики: аналітичний огляд : навч. Посібник. К. : Фітосоціоцентр, 1999. 148 с.
9. Семчинський С. В. Загальне мовознавство : підручник. К. : “ОКО”, 1996. 413 с.
10. Удовиченко Г. М. Загальне мовознавство: Історія лінгвістичних учень : навч. Посібник. К. : Вища школа, 1980. 216 с.

Додаткова література

11. Жовтобрюх М. А. Нарис історії українського радянського мовознавства (1918–1941). К. : Наук. думка, 1991. 260 с.
12. Загнітко А. П. Історія українського мовознавства в особах : наук.-навч. Посібник. Донецьк : ДонНУ, 2006. Ч. 1. 184 с.
13. Зеленько А. С. Загальне мовознавство. Історія лінгвістичних учень. Аспекти, методи, прийоми та процедури вивчення мови : посібник. Луганськ : Альма-матер, 2002. 283 с.
14. Зеленько А. С. З історії лінгвістичних вчень. Луганськ : Альма-матер, 2002.
15. Иванова Л. П. Курс лекцій по общему языкознанию. К. : Освіта України, 2006. 312 с.

16. Кириченко Г. С. Нариси загального мовознавства : навч. посібник: у 2 ч. К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2008 // Ч. I: Мова, її будова та функції в суспільстві. 2008. 168 с.
17. Кириченко Г. С. Нариси загального мовознавства : навч. посібник: у 2 ч. К. : Видавничий дім «Ін Юре», 2008 // Ч. II: Основні етапи розвитку науки про мову. 2008. 224 с.
18. Німчук В. В. Мовознавство на Україні в 14-17 ст. : монографія. К. : Наук. думка, 1985. 224 с.
19. Питання теорії мови в зарубіжному мовознавстві. К. : Наукова думка, 1976. 256 с.
20. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля. К, 2008. 712 с.
21. Семчинський С. В. Загальне мовознавство : підручник. К. : Вища шк., 1988. 328 с.
22. Ющук І. П. Вступ до мовознавства : навч. Посібник. К. : Рута, 2000. 128 с.